

ілюстрації, що потребує подальших удосконалень та оновлення навчально-методичного забезпечення, розробки нових творчих завдань, методичних рекомендацій, посібників та підручників.

Список використаних джерел:

1. Баніт О. Особливості навчання графічного дизайну у вищих навчальних закладах мистецького профілю / О. Баніт. – К., 2014. – 7 с.
2. Беляева С. Е. Спецрисунк и художественная графика: учебн. для студ. сред. проф. учеб. заведений / С. Е. Беляева, Е. А. Розанов. – М.: «Академия», 2006. – 246 с.
3. Кириченко М. А., Кириченко І.М. Основи образотворчої грамоти. – К., Вища школа, – 1987.
4. Лещинский А. А. Основы графики: учебн. пособие / А. А. Лещинский. – Гродно: ГрГУ, 2003. – 194 с.
5. Сердотецька Я. М. Художньо-графічна підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва в системі педагогічної освіти / Я. М. Сердотецька // Науково-практичний журнал Південного наукового центру АПН України «Наука і освіта» – 2004. – № 6-7. – С. 258-262.
6. Твердохлібова Я. М. Методика художньо-графічної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва: автореферат ... канд. пед. наук – К., 2018. – 16 с.
7. Шевнюк О. Л. Методика навчання образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах: навч. посіб. / О. Л. Шевнюк. – К., Освіта України, 2017. – 311 с.

Пахомова О.В.

магістр;

Буяло Т.Є.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

МОЖЛИВОСТІ ЕКСКУРСІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ З ХІМІЇ У СТАРШІЙ ШКОЛІ

В Україні відбуваються значні зміни в організації освітнього процесу, реалізується проект Нової української школи. Цілями шкільної освіти стали не просто комплекс знань, умінь і навичок – результати навчання, а система компетентностей школярів – здатностей вирішувати конкретні задачі. Також зазначено, що для реалізації цілей навчання будуть застосовуватися методи викладання, засновані на співпраці (ігри, проекти, експерименти, групові завдання). Учні залучатимуться до спільної діяльності, що сприятиме їхній соціалізації та дозволить успішніше оволодівати суспільним досвідом [1].

Ми вважаємо, що перераховані вище методи навчання можуть реалізуватися у процесі проведення екскурсій хімічного змісту. Проте, діюча програма не передбачає проведення екскурсій у процесі вивчення хімії [2]. З іншої сторони, у програмі з'явилася велика кількість проектів, зміст яких дозволяє реалізуватися саме через організацію екскурсій на визначений об'єкт виробництва чи певне підприємство.

Так, аналіз програм з хімії для старшої школи дав можливість виокремити теми проектів, які ми пропонуємо реалізувати через проведення екскурсій: 1) коксування вугілля: продукти та їх використання (підприємства з

переробки кам'яного вугілля); 2) біогаз (підприємства з отримання біогазу); 3) штучні волокна: їхнє застосування у побуті та промисловості (підприємства з виготовлення синтетичних та штучних волокон); 4) біодизельне паливо (автозаправні станції, підприємства з переробки нафти); 5) анілін – основа для виробництва барвників (заводи з виробництва лаків та фарб); 6) синтетичні волокна: їх значення, застосування у побуті та промисловості («Український науково-дослідний інститут з переробки штучних та синтетичних волокон» у м. Києві); 7) переробка побутових відходів в Україні та розвинених країнах світу (підприємства з переробки побутових відходів у м. Києві) та інші [2].

Екскурсійний метод був об'єктом дослідження багатьох науковців, зокрема: Г.С. Ващенко, Ф. Гофмана, П. Волобуїва, І. Брука, В.М. Корсунської, О.Я. Герда, Ю.І. Полянського, Б.Є. Райкова, М.М. Верзіліна, С.Ф. Русової, Д.Н. Кайгородова, О.Т. Булдовського, О.І. Лагутенко. У працях цих учених висвітлені питання ефективного проведення навчальних екскурсій, зосереджена увага на дослідницькому характері екскурсійного методу.

Проблемі організації та методики проведення екскурсій при вивченні курсу хімії загальноосвітньої школи присвячені роботи Н.М. Буринської, Т.Є. Буяло, В.А. Ілюшиної, Г.А. Лескової, В.В. Лунькіної, В.В. Черненко та інших [3].

Екскурсії поділяють: за змістом (виробничі, біологічні, історичні, географічні, краєзнавчі, мистецькі); за часом (короткотермінові, тривалі); за черговістю під час навчального процесу: попередні, або вступні (на початку вивчення теми, розділу програми), супровідні, або проміжні (в процесі вивчення навчального матеріалу), заключні, або завершальні (наприкінці вивчення теми, розділу), за відношенням до навчальних програм (програмні та позапрограмні) [4]. Проте варто зазначити ще один тип, такий як *віртуальна екскурсія* – це організована підбірка фото та відео зображень про видатні місця, іноді з текстовим або аудіосупроводом та засобами навігації; також – перегляд такої підбірки [5].

Саме віртуальну екскурсію можна розглядати як альтернативу класичній. Віртуальна екскурсія – це організаційна форма навчання, що відрізняється від реальної екскурсії віртуальним відображенням реально існуючих об'єктів із ціллю створення умов для самостійного спостереження, зібрання необхідних фактів тощо [5].

Проведення екскурсії поділяють на декілька етапів: 1) підготовчий (учитель знайомиться з об'єктом екскурсії, готує завдання для учнів); 2) інструктаж (ознайомлення учнів з метою і змістом екскурсії); 3) етап проведення (послідовний розгляд об'єктів екскурсії, виконання учнями завдань, окреслених учителем); 4) опрацювання матеріалів екскурсії (уточнення, систематизацію, узагальнення одержаної під час екскурсії інформації). Обов'язковим є аналіз підсумків навчальної екскурсії – усне опитування, використання даних під час наступних уроків. За потреби результати екскурсії оформлюють у вигляді презентації, стенда, плаката чи альбому [5].

Пропонуємо методичні рекомендації щодо проведення реальної екскурсії на Київський маргариновий завод, ППАТ «Olkom». Завод розміщений у Києві, проспект Науки, 3. Дану екскурсію можна провести у 10 класі у межах проектів зазначених у програмі, під назвами – «Хімія смаку» та «Хімія запаху», а також в 11 класі як реально екскурсію на тему – гідрування жирів, після вивчення теми «Оксигеновмісні органічні сполуки».

На підготовчому етапі учитель хімії особисто відвідує Київський маргариновий завод, ППАТ «Olkom», спостерігає за технологічним процесом,

детально ознайомлюється з об'єктом екскурсії; визначає ті частини технологічного комплексу, які безпосередньо становлять інтерес стосовно даної теми; проводить узгоджувальну бесіду із працівником підприємства щодо мети екскурсії та рівня підготовленості учнів; визначає і вивчає маршрут, яким здійснюватиметься переміщення учнів з школи до об'єкта екскурсії.

Безпосередньо перед проведенням екскурсії учитель повідомляє учням дату та час відвідування підприємства та ділить клас на три групи, для кожної з яких дає наступні завдання: *перша група*: 1 – має дізнатися основні процеси технології виробництва маргарину та аналогічних харчових жирів; 2 – зазначити приклади сировини (знайти у додаткових джерелах інформації формули основних компонентів сировини), що використовується для виробництва маргарину; 3 – навести конкретні назви продукції та зробити їх фото для звіту.

Друга група: 1 – має дізнатися основні процеси технології виробництва рафінованих олій та жирів; 2 – зазначити приклади сировини (навести їх формули), яка використовується для виробництва рафінованої олії; 3 – навести конкретні назви продукції та зробити їх фото для звіту.

Третя група: 1 – має дізнатися основні процеси технології виробництва прянощів та приправ; 2 – приклади сировини (зазначити їх формули), яка використовується для виробництва прянощів та приправ; 3 – навести конкретні назви продукції та зробити їх фото для звіту.

Також хочемо запропонувати ще один тип віртуальної екскурсії, а саме Інтернет-екскурсію до фармацевтичної фірми «Дарниця». Дану екскурсію можливо провести на заміну проекту, зазначеного у програмі під назвою «Ліки природні й синтетичні» у 10 класі при вивченні теми «Органічна хімія в сучасному суспільстві» та у 11 класі при вивченні теми «Роль хімії в житті суспільства». Ми пропонуємо наступний план дій для кожного учня або групи учнів:

1) введіть у вікно пошукової системи назву підприємства (фармацевтична фірма «Дарниця»);

2) відберіть інформацію, що стосується визначення і характеристики ключових слів у назві підприємства (наприклад, що вивчає фармацевтика);

3) ознайомтесь із інформацією, наведеною на сайті підприємства;

4) опишіть підприємство за планом: коротка характеристика виробництва в цілому; продукт виробництва і його господарське значення; сировина і її підготовка; хімічні реакції, що знаходяться в основі переробки сировини на готовий продукт; апарати, в яких проходять технологічні процеси; робітничі професії даного підприємства, умови роботи людей, зарплатня;

5) підготуйте агітаційний листок у вигляді буклету, що рекламує дане підприємство, коротко зазначивши усі етапи опису підприємства за планом зазначеним вище.

Після виконання завдань відбувається засідання круглого столу, де кожна з груп (або кожен учень) представляє агітаційний буклет.

Таким чином, екскурсії як форма організації сучасного освітнього процесу з хімії може бути використана учителями хімії як альтернатива уроку, форма організації проектної діяльності та як вид додаткової хімічної освіти школярів.

Список використаних джерел:

1. Концепція нової української школи. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczija.html>
2. ХІМІЯ. 10-11 класи. Рівень стандарту. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>
3. Буяло Т.Є. Особливості проведення екскурсій з хімії у старших класах / Т.Є. Буяло, В.В. Черненко // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції: Організаційно-педагогічні основи екскурсійної роботи вчителя природничих дисциплін. – Полтава: Друкарська майстерня, 2012. – 169 с. – С. 61-64.
4. Довідник цікавих фактів та корисних знань. URL: http://vechervkarpatah.at.ua/publ/test/2_4_metodika_provedennja_ekskursij/6-1-0-1703
5. Віртуальні екскурсії з хімії. URL: <http://him.1september.ru/article.php?ID=200600904>

Салі О.В.

аспірант,

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

ІНШОМОВНА ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНЦІЯ ЯК КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У сучасних соціально-економічних умовах, що характеризуються активізацією міжнародних контактів, розширенням професійного співробітництва та ділового партнерства, перед вищою освітою висувуються нові вимоги. Компетентне володіння іноземною мовою розглядається як невід'ємний компонент професійної підготовки студентів будь-якої спеціальності. У зв'язку з цим актуалізується необхідність пошуку шляхів формування і розвитку у студентів здатності до міжкультурного спілкування і готовності до пізнавальної діяльності за допомогою переходу від вивчення іноземної мови як навчального предмета до його практичного застосування в професійних цілях. У сучасних дослідженнях з проблеми навчання іноземної мови іншомовна професійна компетенція розглядається як складний конструкт, що включає когнітивний, лінгвістичний та інтерактивний компоненти.

В умовах процесу глобалізації і підвищеного попиту на фахівців, здатних без допомоги перекладача, швидко і компетентно вирішувати професійні завдання, інтерактивному компоненту, який трактується як інтерактивна компетенція, відводиться провідна роль. Незважаючи на те, що специфіка інтеграції іншомовних комунікативних навичок у професійну діяльність і особливості формування інтерактивної компетенції розглядаються в роботах багатьох вчених-педагогів (Л. Е. Алексєєва, І. М. Босова, Н. В. Баграмова, Л. А. Петровська, М. Haley, E. Hatch, T. Pica, M. Rivers), дослідження і практика викладання іноземної мови у ВНЗ підтверджують необхідність вивчення таких питань, як виявлення оптимальних умов і визначення найбільш ефективних засобів формування інтерактивної компетенції при професійно орієнтованому навчанні іноземної мови.

Аналіз педагогічної проблеми дозволив зробити висновок про те, що конкретні шляхи вдосконалення системи лінгвістичної підготовки і